

بررسی تطبیقی مراجع صالح به رسیدگی در جرایم سیاسی با تاکید بر نظام حقوقی

ایران و فرانسه

حمیدرضا نوروزیان

دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

کامبیز جعفری

دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

ساحل کرمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

چکیده :

یکی از بنیادی ترین و اساسی ترین حقوق انسانی ، آزادی عقیده و بیان می باشد . وجود آزادی از طرفی به کشف حقیقت های انسانی کمک می کند و از طرفی دیگر خودشکوفایی و عزت نفس آدمی را تقویت می نماید . هر شخصی حق آزادی بیان دارد ولیکن در برخی موارد ممکن است این آزادی بیان به وقوع یک جرم سیاسی منجر شود . درواقع جرم سیاسی یکی از موضوعات مهم و اساسی می باشد که به تازگی تقریبا در حوزه ی مجازات ایران وضع شده است و قانونگذار در سال ۱۳۹۵ اقدام به وضع قانونی مستقل مرتبط با حوزه ی جرایم سیاسی تحت عنوان قانون جرم سیاسی نمود . که در قانون اساسی ایران و با تاکید بر اصل ۱۶۸ این قانون با این موضوع برخورد می کنیم که مطابق با قانون اساسی ، وضع قانون جرم سیاسی برعهده ی قانونگذار عادی که همان مجلس شورای اسلامی می باشد سپرده شده است و النهایه مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۵ موفق به وضع قانون جرم سیاسی گردید . جرم انگاری در حوزه ی سیاست تنها معطوف به حقوق کشور ایران نگردیده است بلکه در سایر کشورهای دیگر جهان نیز با توجه به نوع ساختار حکومتی آن کشور ، می توان شاهد جرم انگاری در حوزه ی سیاست بود .

واژگان کلیدی : مراجع صالح ، جرایم سیاسی ، نظام حقوقی ایران ، نظام حقوقی فرانسه

مقدمه:

یکی از مهم‌ترین مباحث چالشی در عالم حقوق و سیاست جرم سیاسی می‌باشد. این دسته از جرایم به دلیل اهداف و داعی اصلاح طلبانه و خیرخواهانه مرتکبان آن، نیازمند توجه و اعمال سیاست‌های تقنینی و قضایی ویژه‌ای هستند که هدف آن حمایت از متهمان و مجرمان سیاسی در تمامی مراحل رسیدگی از تعقیب تا محکومیت و اجرای حکم است. در واقع ماهیت وقوع جرم سیاسی به دلیل ویژگی‌های آن از جمله غیرخشن بودن، برخورداری از انگیزه شرافتمندانه و هدف متعالی مرتکبین آن در جهت اصلاح و به سامانی وضع جامعه با سایر جرایم متفاوت می‌باشد.

جرم سیاسی در نظام حقوقی فرانسه نیز وجود داشته و در حقوق فرانسه با جمله‌ی "حقوق فرانسه مبدع و مبدا مفهوم جرم سیاسی در حقوق جدید محسوب می‌شود" مواجه می‌شویم. این اصطلاح پس از تصویب اصل ۷۹ متمم قانون اساسی مشروطه در سال ۱۳۸۶ وارد ادبیات حقوقی سیاسی ایران گردید. پس از پیروزی انقلاب اسلامی هنگامی که مجلس خبرگان قانون اساسی برخلاف تصور برخی از افراد که به جرم سیاسی توجهی نداشتند و به نظرشان جرمی از منظر سیاسی وجود نداشت. در اصل ۱۶۸ قانون اساسی اقدام به وضع قانونی در راستای جرم سیاسی نمود. بموجب اصل ۱۶۸ قانون اساسی: "رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط و اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون براساس موازین اسلامی معین می‌کند." بنابراین و با توجه به ذکر جرم سیاسی در قانون اساسی کشور ما در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۵، قانونگذار ایران اقدام به وضع قانون جرم سیاسی نمود و این قانون را در ۶ ماده به تصویب مجلس و شورای نگهبان رساند و پس از انتشار در روزنامه‌ی رسمی رعایت مفاد این قانون برهمگان لازم و ضروری گردید. با وجود اینکه مدت زمان طولانی‌ای از وضع اصل ۱۶۸ قانون اساسی گذشته بود و ۳۷ سال سپری شده بود بازهم این قانون برای رسالت اصلی خود که راه و روش و معیاری مشخص برای تشخیص دادن جرائم سیاسی از غیر سیاسی است دچار نوعی سرگردانی شده بود و برای ارائه راهکار لازم است تا آینده‌نگری‌ها و برنامه‌هایی جهت شناخت هرچه بهتر جرم سیاسی از غیرسیاسی باز شناخت.

در پژوهش حاضر نیز به دنبال آن هستیم تا بتوانیم از نظریات حقوقدانان دیگر برای تعریف جرم سیاسی استفاده نماییم و راهکارهایی که برای شناخت بین جرم سیاسی با جرم غیرسیاسی لازم است را بشناسیم و معرفی نماییم همچنین با توجه به اینکه عمده‌ی مفاد مطروحه در نظام حقوقی ایران برگرفته از نظام حقوقی فرانسه می‌باشد به بررسی تطبیقی این جرم بین نظام حقوقی ایران و فرانسه بپردازیم و مرجع صالح جهت رسیدگی به این جرایم را معرفی نماییم بدین جهت مقاله‌ی مذکور را به روش تحلیلی - توصیفی و با استفاده از ابزار و روش کتابخانه‌ای فراهم نموده ایم. امید است مطالب مذکور در این پژوهش کمکی به سایر خوانندگان جهت شناخت هرچه بهتر جرم سیاسی نماید.

قانون جرم سیاسی در تشخیص جرایم سیاسی :

جرم سیاسی از جمله جرایمی می باشد که حتی با وضع و تصویب قانون جرم سیاسی به عنوان یک جرم خاص و مجزا ، قانونگذار نتوانسته که تعریفی جامع و مانع از این جرم ارائه نماید . به عبارتی دیگر حقوقدانان نتوانسته اند تعریف کاملی از این جرم سیاسی ارائه نمایند . برای اینکه حقوقدانان بتوانند به تعریف جامعی از جرم سیاسی دست یابند لازم است تا وجه تمایز بین جرم سیاسی با سایر جرایم عمومی مشخص و معلوم شود . از طرفی دیگر با توجه به " اصل قانونی بودن جرائم و مجازات ها " و نبود یک مرزبندی واحد بین جرائم امنیتی و سیاسی و اینکه بیشتر حوزه ی تعریف جرم سیاسی نسبت به جرائم امنیتی غلبه یافته است برخی از حقوقدانان را برآن داشته تا جرائم امنیتی را به نوعی همان جرم سیاسی قلمداد نمایند .

برای تشخیص جرم سیاسی از جرم امنیتی مواردی از جانب دکتربین حقوقی ذکر گردیده است و این موارد را می توان در سه دسته بندی شخصی ، ذهنی ، موضوعی یا عینی و مختلط تقسیم بندی نمود . ولیکن این معیارها نیز نتوانسته اند به درستی تفکیک میان جرم سیاسی و جرم امنیتی را مشخص نماید بنابراین احتیاج به این داریم تا خود قانونگذار اقدام به تفسیری جامع و کامل در خصوص وجه تمایز میان جرم سیاسی و جرم امنیتی نماید .

حقوقدانان در خصوص جرم سیاسی تعاریفی را مطرح نموده اند برای نمونه در تعریفی از جرم سیاسی اینگونه مشاهده می کنیم که : " جرم سیاسی یعنی فعل یا ترک فعلی که طبق قوانین موضوعه قابل مجازات می باشد و با انگیزه سیاسی صورت می گیرد و هدف آن اصلاح نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران و پاسداری و حمایت از حقوق سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی شهروندان می باشد . "

یا در تعریفی دیگر از جرم سیاسی اینگونه گفته شده که جرم سیاسی به اعمالی گفته می شود که انجام آن ها با منافع یک دولت یا ساختار و نظام سیاسی و حاکم در تعارض باشد . اما قانونگذار ایران تعریف دیگری از جرم سیاسی همراه با مصادیقی ارائه نمود بموجب ماده ی ۱ قانون جرم سیاسی مصوب ۱۳۹۵ : " هریک از جرائم مصرح در ماده ی ۲ این قانون چنانچه با انگیزه اصلاح امور کشور علیه مدیریت و نهادهای سیاسی یا سیاست های داخلی یا خارجی کشور ارتکاب یابد بدون آنکه مرتکب قصد ضربه زدن به اصل نظام را داشته باشد جرم سیاسی محسوب می شود . " در همین راستا در ادامه ی متن به بررسی ماده ی ۲ از قانون جرم سیاسی نیز می پردازیم که در بردارنده ی مصادیقی از جرایم سیاسی بموجب قانون ایران می باشد :

ماده ی ۲ قانون جرم سیاسی مصوب ۱۳۹۵ : " جرائم زیر در صورت انطباق با شرایط مقرر در ماده ی ۱ این قانون جرم سیاسی محسوب می شوند :

الف) توهین یا افترا به روسای سه قوه ، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ، معاونان رئیس جمهور ، وزرا ، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری و اعضای شورای نگهبان بواسطه ی مسئولیت آنان

ب) توهین به رئیس یا نماینده سیاسی کشور خارجی که در قلمرو جمهوری اسلامی ایران وارد شده است با رعایت مفاد ماده ۵۷ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات

پ) جرائم مندرج در بندهای (د) و (ه) ماده ۱۶ قانون فعالیت احزاب ، جمعیت ها ، انجمن های سیاسی و صنفی و انجمن های اسلامی یا اقلیت های دینی شناخته شده مصوب ۱۳۶۰/۶/۷

ت (جرائم مقرر در قوانین انتخابات خبرگان رهبری ، ریاست جمهوری ، مجلس شورای اسلامی و شورا های اسلامی شهر و روستا به استثنای مجرمان و ناظران انتخابات

ث (نشر اکاذیب

پس از بیان موادی از قانون جرم سیاسی و شناخت تعریف قانونگذار ایران از این جرم مطابق با متن قانون ، اینک لازم است تا به این مهم بپردازیم که مرجع صالح برای رسیدگی به جرم سیاسی چه مرجعی مطابق با حقوق ایران می باشد ؟

مرجع صالح برای رسیدگی به جرم سیاسی در حقوق ایران :

قانونگذار ایران در ماده ی ۲۹۴ از قانون آیین دادرسی کیفری اقدام به تقسیم دادگاه ها و تفکیک آنها از یکدیگر نموده است و برای جلوگیری از تعدد پرونده های مختلف به هر دادگاهی صلاحیت رسیدگی به جرم خاصی اعطا نموده است . مطابق با ماده ی ۲۹۴ قانون آیین دادرسی کیفری دادگاه های کیفری ایران به دادگاه کیفری یک ، کیفری دو ، انقلاب ، اطفال و نوجوانان و دادگاه های نظامی تقسیم می شوند .

طبق تقسیم بندی ای که قانونگذار در این حوزه به عمل آورده است دادگاه کیفری دو صلاحیت رسیدگی به تمام جرایم را دارد به جز مواردی که بموجب قانون تخصیص زده شده اند . در ماده ی ۳۰۲ قانون آیین دادرسی کیفری به این موضوع پی می بریم که قانونگذار رسیدگی به جرایم سیاسی را در کنار جرایمی همچون سلب حیات ، حبس ابد ، قطع عضو ، جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی در صورتی که میزان دیه آن نصف دیه کامل یا بیشتر باشد ، جرم تعزیری درجه ۳ به بالا در صلاحیت دادگاه کیفری یک مرکز استان محل وقوع جرم قلمداد نموده است . با توجه به این آیین دادرسی ، نحوه ی رسیدگی در داگاه کیفری یک با حضور یک رئیس و دو مستشار است که تحت عنوان تعدد قاضی یا می شود که البته با حضور ۲ عضو نیز رسمیت دارد .

در خصوص رسیدگی به جرم سیاسی باید این نکته را مدنظر داشت که دادگاهی که به جرم سیاسی رسیدگی می کند باید به صورت علنی و با حضور هیئت منصفه تشکیل گردد . اما نظر هیئت منصفه برای قاضی پرونده ایجاد الزام و تبعیت نمی کند بلکه صرفا جنبه ی مشورتی دارد . اعضای هیئت منصفه نیز مطابق با ماده ی ۲ قانون هیئت منصفه مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ از بین اصناف ، گروه های مختلف اجتماعی نظیر روحانیون ، اساتید دانشگاه ، دانشجویان ، پزشکان ، مهندسان ، کارگران ، کشاورزان ، نویسندگان ، وکلای دادگستری ، روزنامه نگاران ، هنرمندان ، کارمندان ، پیشه وران و تجار تشکیل می شوند .

نکته ی حائز اهمیت دیگری که در خصوص جرم سیاسی قابل توجه می باشد آن است که جرم سیاسی برخلاف سایر جرایم ابتدا در دادسرا مطرح نمی شود بلکه برای رسیدگی به آن مستقیما به دادگاه کیفری یک مرکز استان محل وقوع جرم ارجاع می شود .

در طول تاریخ سیاسی چه در دوران رسالت انبیا و چه پس از آن عمدتاً قدرت سیاسی غالباً در دست حاکمان ستمگر قرار می گرفته است. از طرف دیگری مبارزان سیاسی که دارای عقیده و هدف و نگرش مصلحانه نسبت به آینده هستند خواهان تغییر امور و رویه سیاست بوده اند. در این شرایط برخی گروه های مردمی به دنبال آن بودند تا از وجود چنین مبارزان سیاسی حمایت های فراوانی به عمل آورند.

پس از تحولاتی که کشور ایران در دوران مشروطه پیش روی خود داشت و بعد از امضای فرمان مشروطه که مقارن با تصویب متمم قانون اساسی بود کلمه ی "تقصیرسیاسی" که امروزه در ادبیات حقوقی ما با واژه ی "جرم سیاسی" شناخته می شود تغییر گردید و وارد نظام حقوقی کشور ما شد. اصطلاح "جرم سیاسی" از نظام حقوقی غرب بدون اینکه تعریفی از آن بدانیم وارد نظام حقوقی کشور ما شد.

جرم سیاسی در نظام حقوقی فرانسه :

تحولات تاریخی به وجود آمده در تمامی کشورهای جهان و در همه ی ادوار تاریخ باعث بر آن شده تا تمامی جوامع نسبت به مجرمین سیاسی خود بازخورد و نگرش و مجازات متفاوت داشته باشند. قانون جزای فرانسه نیز همانند قانون جرم سیاسی کشور ما نتوانسته تعریفی جامع و مانع و دقیق از جرم سیاسی مطرح نماید و نبود همین تعریف جامع باعث شده تا در آرا و رویه قضایی کشور فرانسه با ابهاماتی روبه رو گردیم.

با این وجود دیوان عالی کشور فرانسه در تلاش بوده است تا بتواند از طریق رویه قضایی خود اقدام به یک تعریف جامع و کاملی از جرم سیاسی نماید و به نحوی در صدد آن است تا این خلا را پر کند. هنگامی که به بررسی وضعیت مجرمین سیاسی در فرانسه می پردازیم با این حقیقت مواجه می شویم که تعامل این کشور با مجرمین سیاسی به صورت یکسان نبوده است از طرفی دیگر وجود جنگ های جهانی اول و دوم باعث شد تا دردگاه قانونگذار فرانسه نسبت به مجرمین سیاسی این کشور همراه با تغییراتی باشد. اما عمده ی تغییری که قانونگذار فرانسه نسبت به مجرمین سیاسی داشته است برمی گردد به زمان انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه که با حضور اندیشمندانی چون ژان ژاک روسو، منتسکیو و ولتر زمینه ی انقلابی را تا حد بنیادینی فراهم نمود. در ذیل به تحولات این جرم در نظام حقوقی فرانسه می پردازیم :

الف) وضع مجرمین سیاسی فرانسه قبل از انقلاب فرانسه :

وضعیت برخورد با مجرمین سیاسی در دهه های ۱۶ و ۱۷ میلادی در این کشور بسیار اسفناک و خودسرانه و مبهم بوده است. در این زمان اصل شخصی بودن مجازات ها رعایت نمی شد و مجرم سیاسی نه تنها خودش بلکه سایر اعضای خانواده اش به تبع مجرم

بودن آن فرد متحمل مجازات می شدند . در همین راستا مرتکبین جرم سیاسی برای همیشه از ارث پدر خود محروم می شدند و همسر و فرزندان آنها نیز از حوزه ی پادشاهی تبعید می شدند .

همه ی جرایم سیاسی در این دوران در مفاهیمی چون جرم علیه سسلطنت ، پادشاه و یا خیانت علیه کشور یا پادشاه خلاصه شده است . برای مجرمان سیاسی در این برهه از زمان مجازاتی مثل مجازات اعدام در نظر می گرفتند و پس از اعدام کردن آن شخص ، آن را در آتش می انداختند و یا نزد حیوانات می گذاشتند .

مجرمین سیاسی در این زمان برای دفاع از خود حق استفاده از وکیل نداشتند و سایر دولت ها نیز در استرداد مجرمین سیاسی به یکدیگر کمک و تلاش های بسیاری می کردند . بنابراین در دوران قبل از انقلاب فرانسه فضا برای مجرمین سیاسی به شدت تنگ بوده و مفهوم جرم سیاسی کاملاً و به صورت واضح معلوم و مشخص نبوده است . این خفقان و فضای ناهنجار برای مجرمین سیاسی همچنان وجود داشت تا انقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ واقع گردید و به طور کلی و بنیادین اصول و مجازات را تغییر داد.

ب) وضع مجرمین سیاسی پس از انقلاب فرانسه :

در این دوران نگرش و طرز تفکر اندیشمندان بزرگ و حقوقدانان مطرح گامی بسیار بزرگ در جهت حمایت از مجرمین سیاسی به همراه داشت . دانشمندانی چون مونتسکیو با نوشتن کتاب " روح القوانين " ، ولتر با نوشتن کتاب "زادیک" و ژان ژاک روسو با نوشتن کتاب " قرارداد اجتماعی " فضای جامعه را برای تغییر و حمایت از مجرمین سیاسی بیش تر از قبل فراهم نمودند .

پس از وقوع این انقلاب شاهد تغییرات بسیاری در خصوص جرم سیاسی در نظام حقوقی فرانسه بوده ایم برای نمونه :

۱) واژه ی جرم سیاسی در دوران قبل از انقلاب با عنوان " سو قصد نسبت به مقامات سلطنتی " نام گرفته بود ولی پس از انقلاب با عنوان جرایم علیه دولت یاد می شود .

۲) مجازات شکنجه و اعدام از قانون جدید فرانسه در خصوص مجرمین سیاسی به طور کلی حذف گردید . در خصوص این مورد باید به تلاش دانشمند بزرگی چون فرانسوا گیزو نیز اشاره نمود که با قلم خود و کتابی که با عنوان " دسیسه گران و عدالت سیاسی " و " مجازات اعدام در جرائم سیاسی " بر جای نهاد در اثر خود تصریح نمود که شدت عمل نسبت به این مجرمان و اجرای اعدام در مورد آنها بی فایده می باشد . لذا با وجود چنین نگرش مثبتی از این دانشمند شاهد تغییرات بسیار زیادی در حوزه ی مجازات مجرمان سیاسی در نظام حقوقی فرانسه شدیم .

مرجع صالح به رسیدگی جرم سیاسی در نظام حقوقی فرانسه :

عمده ی رسیدگی به جرایمی که در دادگاه های فرانسه صورت می گیرد به صورت علنی و با حضور هیئت منصفه صورت می گیرد ما در نظام حقوقی انگلستان که دارای نظام حقوقی کامن لا می باشد نیز شاهد حضور فعال و موثر هیئت منصفه هستیم که متقابلاً در نظام حقوقی فرانسه که دارای نظام حقوقی رومی – ژرمنی است نیز شاهد وجود هیئت منصفه هستیم که در ادبیات فرانسه با عنوان ژوری شناخته می شوند .

حضور هیئت منصفه به این دلیل است چون مرتکبین جرم سیاسی پس از انقلاب فرانسه مورد حمایت انیשמندان بسیاری قرار گرفتند و به طور کلی دارای سو نیت تسببت به ساختار کشور نیستند و از طرفی در صدد اصلاح ساختار کشور بر می آیند حضور هیئت منصفه لازم و ضروری می باشد .

از طرفی دیگر و پس از پایه گذاری عقیده فرانسوا گیزو در خصوص مجرمین سیاسی ، نظام حقوقی فرانسه طی امضای قراردادی استرداد مجرمین سیاسی خود را از سایر کشورها منع نمود و تابع اصل عدم استرداد مجرمین سیاسی گردید که به تصویب شورای دولتی فرانسه رسیده است .

نتیجه :

در این پژوهش که به صورت تطبیقی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت به این نتیجه دست یافتیم که در خصوص جرم سیاسی بین دو نظام حقوقی ایران و فرانسه شاهد تفاوت های چندانی نمی باشیم بلمه این دو نظام در مورد وقوع این جرم شباهت های بسیاری با یکدیگر دارند برای نمونه به این دستاورد رسیدیم که هنوز هیچ یک از نظام های حقوقی ایران و فرانسه نتوانسته است به تعریفی جامع و دقیق از جرم سیاسی دست یابد و این ابهامات را از نبود تعریفی کامل بزدايد . هریک از محققین و حقوقدانان ایرانی و فرانسوی نظریه های متفاوتی در خصوص تعریف جرم سیاسی ارائه نموده اند که هنوز به نتیجه ی واحدی از یک تعریف واحد دست نیافته اند .

از طرفی دیگر در رویه های قضایی نظام حقوقی ایران و به دنبال تصویب قانون جرم سیاسی به این دستاورد می رسیم که قانونگذار به جهت حسن نیتی که مجرمین سیاسی در برابر اصلاح ساختار حکومت دارند جنبه ی حمایتی پیش گرفته است و اشد مجازات را برای آنها اعمال نمی کند و یا اگر آنان را به حبس محکوم می کند نحوه ی گذراندن مدت حبس این گروه از مجرمان با سایر مجرمان جرایم دیگر متفاوت است برای نمونه حسب قانون جرم سیاسی مصوب ۱۳۹۵ مجرمین سیاسی می توانند در طول مدت حبس خود از دیدار با خانواده های خود بهره مند شوند و حسب نیاز آنان حق استفاده از قلم ، کاغذ ، کتاب ، روزنامه را داشته باشند.

در مقابل در نظام حقوقی فرانسه شاهد بر آن بودیم که تا قبل از انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه نسبت به مجرمان سیاسی این کشور نوعی خشونت و توحش وجود داشت و مجرمان سیاسی را به بدترین شکل ممکن مجازات می نمودند تا جایی که عزت نفس و کرامت انسانی این مجرمان را خدشه دار می کردند اما پس از پیروزی انقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ میلادی شاهد آن شدیم که بسیاری از اندیشمندان با قلمفرسایی خود توانستند از شدت یافتن این مجازات وحشتناک جلوگیری یا بند و از مجرمان سیاسی به عنوان مصلحان جامعه حمایت به عمل آورند و مجازات کمتری برای آنها در نظر گرفته شود .

حضور هیئت منصفه در جلسات دادگاه مجرمان سیاسی در هریک از این دو نظام وجه تشابه دیگری از نظام حقوقی فرانسه و ایران را نشان می دهد . حضور هیئت منصفه در جهت حمایت از مجرمان سیاسی به عنوان مصلحان سیاسی به نظر حرکتی مفید و سودمند می باشد البته نظر این هیئت که در نظام حقوقی فرانسه با نام هیئت ژوری شناخته می شود برای قاضی دادگاه صرفاً جنبه ی مشورتی داشته و قاضی مختار به تبعیت کردن از این نظرات می باشد .

تنها نکته ی حائز اهمیت دیگر یک به باقی می ماند آن است که در نظام حقوقی فرانسه متفکرین و حقوقدانان فرانسوی به این نتیجه دست یافتند تا نظام فرانسه تابع اصل عدم استرداد مجرمان سیاسی خود گردد و مطابق با این اصل اگر که مجرمان سیاسی کشور فرانسه به کشوری دیگر مهاجرت نمایند کشور فرانسه به جهت مجازات مرتکبین جرایم سیاسی خود نمی تواند استرداد شخص را از دولت آن کشور بخواهد .

در آخر این نتیجه گیری به این نتیجه ی مهم نیز باید توجه داشته باشیم که بتوانیم جرم سیاسی را از جرائم امنیتی تفکیک نماییم و نباید جرائم امنیتی را همانند محاربه ، افساد فی الارض ، بغی ، تروریست در زمره ی جرایم سیاسی قرار دهیم زیرا یکی از عمده ترین مشکلات مطرح شده در عصر حاضر آن است که عده ای بر این عقیده هستند که مجرمان امنیتی همان مجرمان سیاسی هستند پس باید آنان را مطابق با قانون جرم سیاسی مجازات نمود این در حالی است که به این مهم باید توجه داشت که مجرمان سیاسی دارای سونیت نیستند و هدف آنان اصلاح درون جامعه هست ولی مجرمان امنیتی دارای سو نیت می باشند لذا قانونگذار ایران در سال ۱۳۹۵ با وضع قانون جرم سیاسی و مقرر نمودن ماده ی ۲ این قانون مصادیقی از جرم سیاسی را مطرح نمود با این حال لازم است وجه تمایز این دو جرم را از یکدیگر باز شناسیم و در تشخیص جرم سیاسی از جرم امنیتی تمام توجه خود را به کار گیریم .

منابع:

- اصغری، عبدالرضا، خسروی، کاظم، قانون جرم سیاسی در سنجه ی اصل ۱۶۸ قانون اساسی، نشریه آموزه های حقوق کیفری، شماره ۱۳، ۱۳۹۶
- پزشکی، علی، کلانتری، کیومرث، چالش تشخیص جرائم سیاسی در قانون جرم سیاسی با نگاهی به علت ها و آسیب ها، زمستان ۱۴۰۱
- پیرعلی، مصطفی، جرایم سیاسی از دیدگاه فقهی – حقوقی با نگاهی به قانون جرم سیاسی مصوب ۱۳۹۵، فصلنامه پژوهش های اطلاعاتی و جنایی، ۱۳۹۸
- رضوانی، وحید، فتحی، مرتضی، بررسی تطبیقی جرایم سیاسی و تروریستی در حقوق کیفری ایران و فرانسه، چهارمین کنفرانس بین المللی مطالعات حقوقی و قضایی
- قانون جرم سیاسی مصوب اردیبهشت ۱۳۹۵
- قانون هیئت منصفه مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴
- کاظم پور، ثنا، بررسی تحولات جرم سیاسی در ایران با نگاهی به قانون جزای فرانسه، ۱۳۹۵
- کاظمی، سید سجاد، کیانی، حبیب الله، اصل رسیدگی علنی به جرایم سیاسی "استثنا پذیری" قانون آیین دادرسی کیفری در تقابل با "اطلاق انگاری" قانون اساسی، مجله مجلس و راهبرد، شماره ۱۱۶، زمستان ۱۴۰۲
- لری نژاد، محمد، منصوریان، مصطفی، پویشی در تمایز جرم سیاسی از جرم امنیتی "تحلیل پرونده های جرم سیاسی در ایران"، مجله تمدن حقوقی، شماره ۱۳، زمستان ۱۴۰۱
- محبی، جلیل، بایسته های تعریف جرم سیاسی در قاموس حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه علمی پژوهش نامه حقوق اسلامی
- مجیدی، سید محمود، تشخیص بزه سیاسی و تاثیر رویه دیوان عالی کشور بر آن در فرانسه، مجله پژوهش های حقوقی، شماره ۱۲، ۱۳۸۶